

ผลการดำเนินงานที่สำคัญของ สสค.
และผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้
(ตุลาคม 2553 - พฤศจิกายน 2558)

ผลการดำเนินงานที่สำคัญของ สสค.
และผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้

(ตุลาคม 2553 – พฤศจิกายน 2558)

1. การระดมพลังประชารัฐเพื่อปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้ในพื้นที่

ทำให้เกิดต้นแบบพื้นที่การปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้ 3 ด้าน

- จังหวัดต้นแบบ ซึ่งมีกลไกการปฏิรูปและการบริหารจัดการการศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง 15 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร จันทบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ ชัยภูมิ นครราชสีมา น่าน ตราด เพชรบุรี ภูเก็ต ยะลา ลำพูน สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ และอำนาจเจริญ
- ต้นแบบการดูแลเด็กด้อยโอกาสรายกรณี เรียกว่า “ระบบประกบตัว” (Case Management Unit – CMU) ซึ่งใช้หลักความร่วมมือของสหวิชาชีพทำให้สามารถดูแลเด็กด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวม 80 พื้นที่ใน 14 จังหวัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กด้อยโอกาส 50,000 คน
- ต้นแบบชุมชนเรียนรู้เพื่อสังคม อันเป็นการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้านอาชีพสำหรับประชาชน รวม 91 แห่ง ใน 27 จังหวัด

การตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สสค. จึงได้สนับสนุนให้เกิดความริเริ่มและเกิดพื้นที่ต้นแบบในด้านต่างๆ ได้แก่

(1) ด้านกลไกการปฏิรูปและการบริหารการจัดการศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับจังหวัด สสค. ได้สนับสนุนจังหวัดต้นแบบปฏิรูปตนเอง 10 จังหวัด โดยมีโจทย์ปฏิรูปที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนด้อยโอกาสในพื้นที่แต่ละจังหวัดด้วยความคิดริเริ่มของแต่ละจังหวัดเป็นสำคัญ ได้แก่ กำแพงเพชร น่าน ลำพูน ชัยภูมิ สุรินทร์ อำนาจเจริญ จันทบุรี เพชรบุรี ภูเก็ต และยะลา จังหวัดดังกล่าวได้รับการคัดเลือกจากผลเชิงกระบวนการที่เข้มแข็งดีเด่นในการดำเนินการคัดเลือกครูสอนดีในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดต้นแบบปฏิรูปทั้ง 10 จังหวัดดังกล่าวดำเนินงานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2555 ถึงกลางปี พ.ศ. 2557

(2) ด้านการดูแลเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ซึ่งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ขาดระบบการดูแลและขาดผู้รับผิดชอบ สสค. จึงได้จัดทำโครงการเพื่อค้นหา “ต้นแบบ” ของการดูแลกลุ่มเป้าหมายนี้ โดยอาจเป็นระบบในระดับสถานศึกษาและระดับจังหวัด เรียกว่า “ระบบประกบตัวดูแลเด็กรายกรณี” (Case Management Unit - CMU) โดยมีหลักการว่า เด็กเยาวชนด้อยโอกาสแต่ละคนมีสภาพปัญหาเฉพาะตัว จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นการเฉพาะแตกต่างจากผู้อื่น โดย สสค. ได้ทดลองนำร่องใน พื้นที่ทั่วประเทศ

(3) ด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้เพื่อสัมมาชีพด้วยตนเองในท้องถิ่น อันเป็นการจัดระบบเรียนรู้สำหรับประชาชนที่พ้นวัยเรียนในระบบแล้วอันเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากถึง 39 ล้านคน สสค. ได้ริเริ่มทดลองด้วยชุดโครงการขนาดเล็กผ่านการสนับสนุนท้องถิ่น (ระดับตำบล) ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้เพื่อสัมมาชีพโดยท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพ

จากการดำเนินงานพบว่า การที่ สสค. ได้เสริมสร้างความรู้และทักษะการจัดทำวิสัยทัศน์ วางแผนปฏิบัติการและการจัดทำระบบฐานข้อมูลให้แก่บุคลากรในหน่วยจัดการระดับจังหวัด อีกทั้งได้จัดให้มีทีมติดตามระดับจังหวัดเพื่อให้คำปรึกษาในพื้นที่ ส่งผลให้จังหวัดปฏิรูปตนเองในแต่ละจังหวัดมีจุดเด่นการดำเนินงานที่น่าสนใจแตกต่างกัน โดยแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ระดับจังหวัดถูกต้องเหมาะสมและควรที่จะหุ่มนสรรพกำลังมาทำเรื่องนี้อย่างเต็มที่ จนสามารถสร้างหน่วยจัดการตนเองได้ครอบคลุมทุกท้องถิ่นชุมชน

ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ สสค. พัฒนาแนวทางในการดำเนินงานขึ้น เรียกว่า ยุทธศาสตร์ “จังหวัด” ซึ่งใช้พื้นที่เป็นฐานการทำงาน โดยให้มีหน่วยจัดการระดับจังหวัดทำหน้าที่เชื่อมประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และเป็นข้อต่อเชื่อมโยงนโยบายภาพใหญ่ระดับประเทศสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด ตำบลหรือโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยการสนับสนุนจังหวัดต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ระยะที่สอง) จำนวน 11 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ ตราด นครราชสีมา น่าน ภูเก็ต แม่ฮ่องสอน สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ และอำนาจเจริญ มีเป้าหมายเพื่อให้จังหวัดมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาหรือจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนได้เองในระยะยาว ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานตามแผน “ยุทธศาสตร์จังหวัด” ที่เป็นไปตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ 11 จังหวัด อยู่ระหว่างการดำเนินงานพัฒนาระบบข้อมูล และพัฒนาโครงสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อการจัดการปฏิรูปการศึกษา

ผลผลิต/ผลลัพธ์

- เกิดจังหวัดต้นแบบ ซึ่งมีกลไกการปฏิรูปและการบริหารการจัดการศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง 15 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร จันทบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ ชัยภูมิ นครราชสีมา น่าน ตราด เพชรบุรี ภูเก็ต ยะลา ลำพูน สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ และอำนาจเจริญ
- เกิดต้นแบบการดูแลเด็กด้อยโอกาสรายกรณี เรียกว่า “ระบบประกบตัว” (Case Management Unit – CMU) ซึ่งใช้หลักความร่วมมือของสหวิชาชีพทำให้สามารถดูแลเด็กด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวม 80 พื้นที่ใน 14 จังหวัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กด้อยโอกาส 50,000 คน
- เกิดต้นแบบชุมชนเรียนรู้เพื่อสัมมาชีพ อันเป็นการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้านอาชีพสำหรับประชาชน รวม 91 แห่ง ใน 27 จังหวัด

ผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้

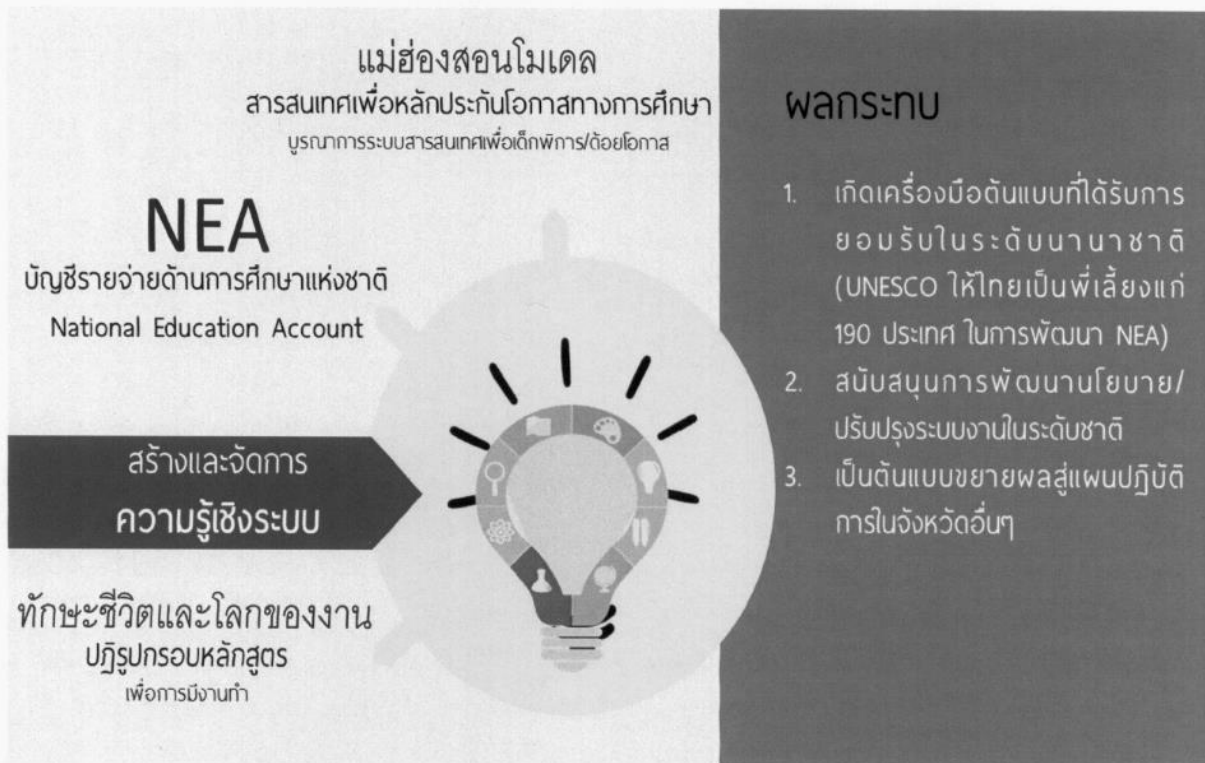
(1) การจัดการศึกษาที่ใช้ “ยุทธศาสตร์จังหวัด” หรือกระจายอำนาจให้จังหวัดเป็นเจ้าภาพจัดการศึกษาสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และถือเป็นคำตอบของการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับทิศทางของประเทศที่จะต้องเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยจังหวัดเป็นพื้นที่ที่ไม่ใหญ่มาก รู้ปัญหาของตัวเอง มีผู้เกี่ยวข้องที่ชัดเจน การสร้างความร่วมมือทำได้ไม่ยาก และมีความพร้อมในด้านทรัพยากร

(2) การปฏิรูปการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน โดยสนับสนุนให้เกิดกลไกความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่เป็นการดำเนินงานที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของสังคมที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ (ข้อ 1 ใน 5 นโยบายทั่วไป) ซึ่งขณะนี้บางจังหวัดได้ก่อตั้งกลไกปฏิรูปที่มีใช้ส่วนราชการเรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัด” ขึ้นแล้ว แม้ว่าจะมีอุปสรรคบ้างในส่วนที่บุคลากรในพื้นที่ยังไม่คุ้นเคยกับการริเริ่มพัฒนาการศึกษาเองเนื่องจากความคุ้นชินกับการรอนโยบายและคำสั่งจากส่วนกลางมาตลอด

(3) ระบบประกบตัวดูแลเด็กรายกรณี เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทยให้มีความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยดูแลเด็กแบบองค์รวม ไม่เพียงเฉพาะในด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการบำบัดดูแลปัญหาสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และคคีความ หัวใจการทำงานอยู่ที่ความร่วมมือแบบสหวิชาชีพโดยมีภาคีสำคัญคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายการทำงานทั้งในระดับจังหวัดจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยเปลี่ยนทัศนคติจาก “การสงเคราะห์เด็ก” เป็น “ดูแลเด็กแบบมีอาชีพ มีข้อมูล และมีทรัพยากร”

(4) การพัฒนาสัมมาชีพโดยท้องถิ่น พบว่าการส่งเสริมให้ อบต. เข้ามาเป็นเจ้าภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่ออาชีพสามารถตอบโจทย์ได้ดีพอสมควรและตรงกว่าการจัดอบรมที่ขาดเป้าหมายเชื่อมโยงกับอาชีพในท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคยังคงอยู่ที่ทักษะการคิดเชิงระบบและการพัฒนาอาชีพแบบครบวงจรซึ่งเศรษฐกิจรวมถึงชาติการพัฒนาต่อเนื่อง

2. การสร้างและจัดการความรู้เชิงระบบ

ทำให้เกิดองค์ความรู้เชิงระบบที่สำคัญ ได้แก่

- บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ (National Education Accounts: NEA)
- ระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการศึกษาระดับจังหวัด (แม่ฮ่องสอนโมเดล)
- กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มการเรียนรู้ "การดำรงชีวิตและโลกของงาน"

จากประสบการณ์ของกลุ่มประเทศ OECD และบทเรียนการปฏิรูปในประเทศไทย เช่น การปฏิรูประบบสุขภาพ รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาไทยที่ริเริ่มขึ้นเมื่อ 20 ปีก่อน ยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องอาศัยฐานความรู้เชิงระบบ และสืบเนื่องจากภารกิจที่ ครม. มอบหมาย สสค. จึงกำหนดโจทย์วิจัยที่สำคัญคือ “การสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษา” และได้พัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น UN, UNESCO, UNICEF, ธนาคารโลก เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยเชิงระบบ (Systems Research) และการศึกษาวิจัยปฏิบัติการเชิงพื้นที่ (Area-based Action Research) เพื่อเตรียมชุดความรู้และต้นแบบนวัตกรรมจัดการที่จำเป็นสำหรับประกอบการพัฒนานโยบาย

ผลผลิต/ผลลัพธ์

- บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาระดับชาติ (National Education Accounts: NEA)

- เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา
- เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการจัดทำบัญชีที่สมบูรณ์และครอบคลุมเช่นนี้
- UNESCO ให้การยอมรับ และถือว่าไทยเป็นประเทศแรกในเอเชีย-แปซิฟิกที่มีบัญชีเช่นนี้ รวมทั้งแต่งตั้งให้ สสค. เป็นพี่เลี้ยง (คณะทำงาน) ในการจัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาระดับชาติ ให้แก่ประเทศอื่นๆ 190 ประเทศ

- ระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการศึกษาระดับจังหวัด (แม่ฮ่องสอนโมเดล)

- เป็นระบบสนับสนุนการบูรณาการข้อมูลการพัฒนาเด็กเยาวชนรายบุคคลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบการศึกษา เพื่อสร้างหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนในวัยเรียนในพื้นที่
- เกิดต้นแบบ “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ซึ่งมีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศของ 4 หน่วยงานหลัก (ศธ. สธ. อปท. และ พมจ.) เพื่อสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการด้อยโอกาสทุกคนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- เด็กเยาวชนพิการด้อยโอกาสในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น 4 เท่าภายในเวลา 3 ปี (จาก 80 คน เป็น 340 คน)
- ระบบสารสนเทศ “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ได้รับการสนับสนุนจากที่ประชุม ครม. สักคม ให้มีการขยายผลสู่พื้นที่ 10 จังหวัดในปีงบประมาณ 2559

- กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตและโลกของงาน”

- เกิดการปฏิรูปหลักสูตรเพื่อการทำงาน ทำให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระ “ทักษะชีวิตและโลกของงาน”
- กระทรวงศึกษาธิการออกนโยบาย “ส่งเสริมผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่โลกอาชีพ” และนโยบาย และโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ “ทวิศึกษา”
- เกิดมาตรการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพให้แก่กลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี ในนโยบาย “การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต” ของคณะรัฐมนตรีสังคม

ผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้

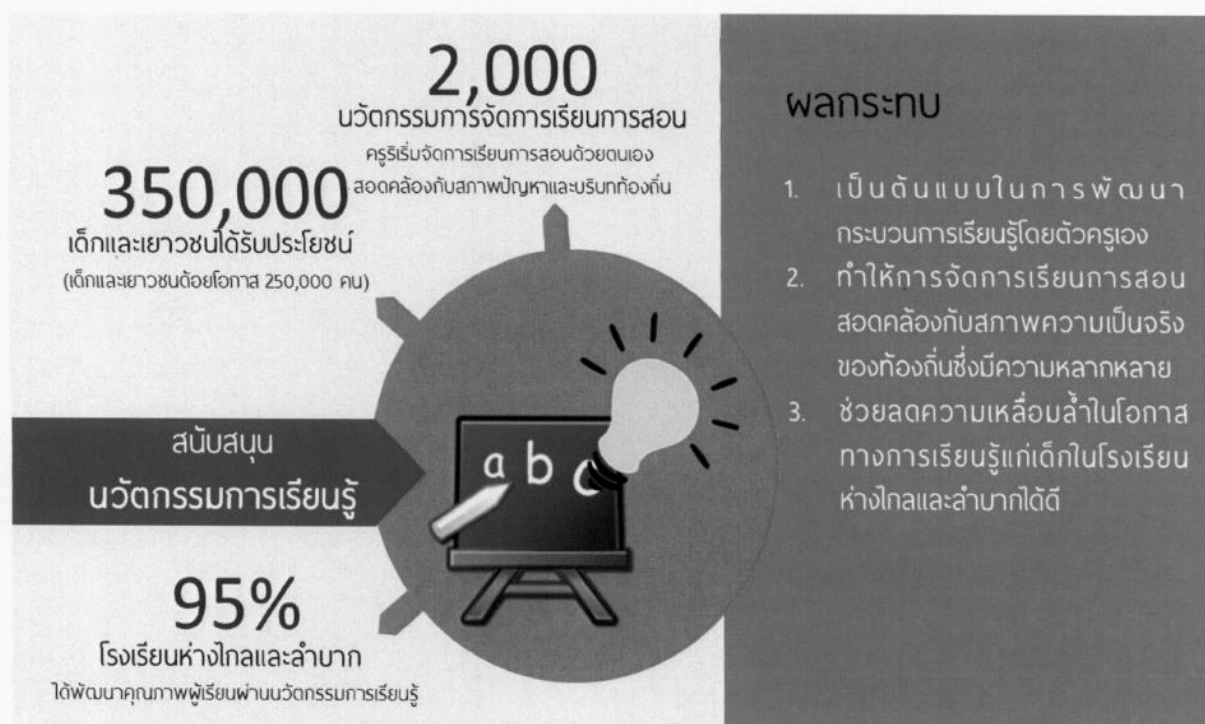
- (1) ทำให้เกิดระบบบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาระดับชาติขึ้นเป็นครั้งแรก โดยข้อมูลการเงินการคลังด้านศึกษานี้สามารถใช้วางแผนเชิงนโยบาย และเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรม

(2) ช่วยให้การจัดทำข้อมูลการศึกษาของรัฐมีความน่าเชื่อถือ ผลการวิจัยโครงการ NEA ช่างต้นช่วยให้ สกศ. ซึ่งมีหน้าที่จัดส่งข้อมูลรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยให้แก่ UNESCO ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดทำข้อมูลให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

(3) การนำผลโครงการ NEA ไปใช้ในทางปฏิบัติ สพฐ. ร่วมกับ สสค. เตรียมนำผลการวิจัยจากโครงการนี้ ไปใช้ในการจัดทำนโยบายเพื่อปฏิรูปการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับเด็กยากจนทั่วประเทศจำนวน 1.5 ล้านคน ในปี 2559

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญ จากกิจกรรม “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 25 แห่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนตัดสินใจร่วมจัดสรรงบประมาณของตนเองเพิ่มขึ้นในการดูแลเด็กรายกรณี ท้องถิ่นละ 50,000 บาท คิดเป็นปีละ 1,250,000 บาท จนถึงปัจจุบัน

3. การสนับสนุนนวัตกรรมการเรียนรู้

ทำให้เกิดนวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ในสถานศึกษา 2,000 โครงการ

- สนับสนุนครูให้พัฒนาระบบการเรียนรู้โดยการริเริ่มพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตัวเอง และเป็นต้นแบบในการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนการสอนแก่ครูคนอื่นๆ
- เด็กเยาวชนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ครูเองได้พัฒนาขึ้นจำนวน 350,000 คน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนด้อยโอกาส 250,000 คน

สสค. ได้พัฒนาชุดโครงการนวัตกรรมขึ้นจากการเรียนรู้ประสบการณ์ของกองทุนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Quality Education Fund - QEF) ประเทศจีน (ฮ่องกง) ซึ่งได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดย QEF จัดทุนสนับสนุนโรงเรียนในการจัดนวัตกรรมการเรียนการสอนประมาณปีละ 500 โครงการ งบประมาณปีละ 3,000 ล้านบาท ในการนำมาบทเรียนดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ สสค. มีจุดประสงค์เพื่อสร้างโอกาสให้ครูผู้ปฏิบัติการสามารถริเริ่มจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมายและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นที่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Learning process) อันเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ผ่านการสนับสนุนทุนตรงไปยังสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกสังกัดและองค์กรในพื้นที่ราว 2,000 โครงการ ครอบคลุมทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ทั่วประเทศ

ผลผลิต/ผลลัพธ์

- เกิดนวัตกรรม 2,000 โครงการในโรงเรียน 2,580 โรงเรียน ตัวอย่าง ได้แก่
 - o โมเดลจำลองการเกิดสีนามิ ร.ร.สตรีมหาพฤฒาราม เป็นแห่งแรกของประเทศไทย พัฒนาโดยนักเรียนและครู ซึ่ง ดร.สมิทธ ธรรมสโรช ประธานมูลนิธิเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เห็นว่าเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์และให้องค์ความรู้แก่ชาวบ้านได้ดี
 - o มัลติพ้อยท์: เทคโนโลยีเพื่อสร้างการเรียนรู้ในถิ่นทุรกันดาร ทำให้นักเรียนทุกคนในห้องสามารถใช้คอมพิวเตอร์เครื่องเดียวโดยผ่านเมาส์เท่าจำนวนนักเรียน ช่วยแก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ
- เด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ได้รับประโยชน์ 250,000 คน
- เด็กและเยาวชนทั่วไป ได้รับประโยชน์ 100,000 คน
- ทำให้โรงเรียนที่ห่างไกลและยากลำบากร้อยละ 95 ในโครงการ ได้รับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านนวัตกรรมการเรียนรู้
- โรงเรียนระดับประถมศึกษาร้อยละ 87 นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น (เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2553 และ 2554)
- เครือข่ายครูของ สสค.เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมการเรียนการสอน
- นักเรียนได้รับพัฒนาทักษะความรู้ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
- ชุมชนรอบสถานศึกษาตื่นตัวและให้ความร่วมมือ
- ช่วยให้โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลมีโอกาสได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทัดเทียมในเขตเมืองมากขึ้น

ผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้

(1) เป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เริ่มจากผู้ปฏิบัติโดยตรง ด้วยการเปิดโอกาสให้ครูผู้ปฏิบัติได้คิดริเริ่มปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ที่ครูริเริ่มขึ้นด้วยตนเอง ครูจึงมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมเรียนรู้และทุ่มเท แนวคิดใหม่ของการพัฒนาครูโดยเปิดโอกาสให้ครูริเริ่มและร่วมเรียนรู้ระหว่างกันจึงมีศักยภาพสูงในการปฏิรูป ในภาพรวมครูส่วนใหญ่สามารถดำเนินโครงการได้ประสบผลสำเร็จ

(2) ครูสามารถผลิตวิธีจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ ในรูปแบบที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความสนใจของผู้เรียน ความพร้อมของสถานศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทักษะความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ครูกล้าที่จะออกแบบการเรียนการสอนใหม่ๆ หรือนำกิจกรรมที่มีอยู่เดิมมาจัดการใหม่เพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นวัตกรรมที่โดดเด่นมีประมาณร้อยละ 10

(3) ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองและเรียนรู้จากเพื่อนครูร่วมชุดโครงการ นับเป็นรากฐานที่จะยกระดับขึ้นเป็นชุมชนเรียนรู้มืออาชีพ (Professional Learning Community – PLC) หากได้รับการสนับสนุนต่อเนื่อง

(4) ทู่นวัตกรรมสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ด้อยโอกาสได้เป็นจำนวนมาก ทั้งเด็กและเยาวชน ด้อยโอกาส สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและยากลำบาก และด้วยการบริหารจัดการจัดสรรทุนที่อาศัยสถิติข้อมูลในการจัดลำดับความสำคัญ จึงช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้

(5) ชุมชนรอบสถานศึกษา เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ ผู้ปกครอง เกิดความตื่นตัวและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา เพราะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับบุตรหลาน

(6) สสค. ให้ความสำคัญกับการติดตามสนับสนุนโครงการทั้งหมดให้ประสบความสำเร็จ จึงอาจถือเป็นการเปลี่ยนทิศทางการนิเทศงานโดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนและจัดการความรู้มากกว่าการติดตามทางธุรการ

4. การส่งเสริมคุณค่าและสนับสนุนครูดี

ก. คัดเลือก “ครูสอนดี” ทั่วประเทศ ที่ได้คัดเลือกตามปรัชญา “สอนเป็น-เห็นผล-คนยกย่อง” จำนวน 18,870 รางวัล/คน และ

ข. คัดเลือกครูที่ได้รับรางวัล “สมเด็จพระเจ้าฟ้าปัทมจักรี” รวม 164 คน

- เปลี่ยนรูปแบบการคัดเลือกรางวัลสำหรับครู โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการคัดเลือก และประเมินผลจากผลลัพธ์เชิงประจักษ์
- ครูสอนดีเหล่านี้ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ครูให้เป็นบุคลากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพในสังคม
- มอบทุนครูสอนดีที่อุทิศตนให้จัดทำโครงการดูแลเด็กเยาวชนด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำนวน 529 โครงการ

ในปี พ.ศ. 2554 สสค. ได้จัดการคัดเลือก “ครูสอนดี” โดยมีการทำงานผ่านคณะกรรมการเพื่อการคัดเลือกครูสอนดีและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีด้วยกัน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยภาคี 5 ฝ่าย ได้แก่ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคสื่อสารมวลชน จำนวน 8,000 ท้องถิ่น ครอบคลุม 77 จังหวัด โดยมีผู้แทนจากทุกท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการจำนวนมากกว่า 150,000 คน ซึ่งคณะกรรมการทั้งสองระดับได้คัดเลือกครูสอนดีทั่วประเทศจำนวน 18,870 คน และครูผู้รับทุนครูสอนดี จำนวน 529 คน โดยครูสอนดีเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์

“สอนเป็น เห็นผล คนยกย่อง” จากชุมชนทุกจังหวัดทั่วประเทศ และเป็นครูจากทุกสังกัด รวมถึงเอกชนและครูนอกระบบด้วย หลังจากการคัดเลือกแล้ว รัฐบาลได้มอบรางวัลแก่ครูเป็นการเชิดชูรางวัลละ 10,000 บาท

สสค. มีการติดต่อสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับครูเหล่านี้ผ่านเว็บไซต์และจดหมายข่าว ตลอดจนจัดกิจกรรมทางวิชาการพัฒนาครูกลุ่มนี้รวมถึงบุคลากรที่ร่วมชุดโครงการนวัตกรรมและอื่นๆ ที่ลงทะเบียนเป็น “สมาชิก สสค.” จำนวนรวมกันประมาณ 30,000 คน ตัวอย่างกิจกรรมพัฒนา เช่น พัฒนาทักษะการใช้ไอซีทีแก่ครูร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การผลิตสื่อการสอนมัลติมีเดีย การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (problem – based learning : PBL) และการทดลองระบบบริหารชั้นเรียนออนไลน์ Class Start เป็นต้น

เพื่อเป็นการต่อยอดขยายผล สสค. ยังได้จัดทำ “ชุดโครงการทุนครูสอนดี” เพื่อให้การดำเนินงานส่งผลตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดงบประมาณสนับสนุนครูสอนดีกลุ่มที่สอนเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสอยู่แล้วจำนวน 529 คน ในรูปของโครงการดูแลเด็กเยาวชนด้วยโอกาสที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายประมาณ 108,000 คน โดยมีจุดประสงค์สนับสนุนให้ครูที่อุทิศตนเป็นที่ประจักษ์แล้วสามารถดูแลเด็กเยาวชนด้วยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ครูร่วมพัฒนานับสนับสนุนซึ่งกันและกันในลักษณะเครือข่าย

จากประสบการณ์ในการคัดเลือกครูสอนดีดังกล่าว ทำให้ สสค. จึงได้รับมอบหมายจากมูลนิธิ รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีให้เป็นหน่วยประสานงานในการคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ประจำปี 2558 สำหรับประเทศไทย โดยการค้นหาและร่วมยกย่องเชิดชูเกียรติ “ครูผู้เปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์ และสร้างคุณูปการต่อการศึกษา”

“รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี” เป็นรางวัลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตลูกศิษย์ สร้างคุณประโยชน์ต่อการศึกษาในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวม 11 ประเทศ (ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า บรูไน และติมอร์-เลสเต) ประเทศละ 1 รางวัล ซึ่งถือเป็นวัตรกรรมกระบวนการคัดสรรบุคคลผู้สร้างคุณูปการในระดับประเทศและนานาชาติ และเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพบุคลากรด้านการศึกษา โดยการทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดผ่านคณะกรรมการคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาจักรีระดับจังหวัด 77 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยภาคี 5 ฝ่าย เช่นเดียวกับการคัดเลือกครูสอนดีพิจารณาคัดเลือกและเสนอรายชื่อครูมายังคณะกรรมการคัดเลือกในส่วนกลางเพื่อพิจารณาคัดเลือกเชิงลึกก่อนเสนอต่อคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาจักรีพิจารณาตัดสิน

คณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาจักรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558 มีสมเด็จฯ พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานกิตติมศักดิ์ ได้พิจารณาตัดสินและ

ดำเนินการประกาศผลเรียบร้อยแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม 2558 และได้มีพิธีพระราชทานรางวัล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ แก่ครูผู้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2558

ผลผลิต/ผลลัพธ์

• ครูสอนดี

- ได้ครูต้นแบบซึ่งได้รับรางวัล “ครูสอนดี” 18,870 คน
- ให้ทุนครูสอนดี 529 โครงการ ซึ่งได้จัดทำโครงการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง
- เกิดเครือข่ายครูเพื่อการพัฒนา 30,000 คน
- เป็นโครงการที่มี “ศักยภาพ” ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้สำหรับเด็กเยาวชนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและลดความเหลื่อมล้ำโอกาสการศึกษาของกลุ่มเด็กด้อยโอกาส
- ครูสอนดีที่ได้รับการคัดเลือกมีส่วนช่วยให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- เกิดการสนับสนุนทรัพยากรภายในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาสและเป็นจุดเริ่มต้นการทำงาน แบบบูรณาการของหลายฝ่าย ก่อให้เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในพื้นที่

• ครูผู้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

- ครูผู้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประเทศไทย จำนวน 1 คน แล้ว
- ครูผู้ได้รับรางวัลระดับอื่นๆ ได้แก่ ระดับคุณากร จำนวน 2 คน ระดับยิ่งคุณ จำนวน 17 คน และ ระดับขวัญศิษย์ จำนวน 144 คน

ผลกระทบต่อระบบการศึกษาและเรียนรู้

(1) เกิดการประเมินผลงานครูด้วย “ผลลัพธ์เชิงประจักษ์” เป็นแนวคิดที่กระทรวงศึกษาธิการ พยายามพัฒนาขึ้นแต่ยังมีข้อห่วงใยในด้านวิธีการ สสค. ได้ทดลองนำแนวคิดนี้มาใช้โดยเปิดโอกาสให้ผู้รู้เห็น ผลงานของครูร่วมกันคัดเลือกเป็นครั้งแรก ผ่านคณะกรรมการคัดเลือกระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นรวม 8,000 คณะ โดยมีผู้แทนจากทุกท้องถิ่นเป็นกรรมการจำนวนมากกว่า 150,000 คน ทำให้รูปแบบการคัดสรรดังกล่าว ได้รับการยอมรับโดยมีอัตราหักท้วงหรือขัดแย้งต่ำมาก คณะประเมินจากมหาวิทยาลัยหอการค้าพบว่าผลการเรียน ของศิษย์ครูสอนดีสูงกว่าครูทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ

(2) เกิดการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จากการดำเนินการคัดเลือกครูทั้งในโครงการครูสอนดี และครูผู้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นการเปิดโอกาสให้คนทั้งประเทศมีส่วนร่วมในการสรรหา ครูผู้เปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์และสร้างคุณภาพการต่อการศึกษาผ่านคณะกรรมการคัดเลือกระดับจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด

(3) ปฏิรูปค่านิยมที่สังคมมีต่อครูและร่วมเชิดชูและยกย่องครูดี กระบวนการคัดเลือกครูสอนดีได้ส่งเสริมให้ครูที่มีความสามารถและมีจิตวิญญาณความเป็นครูจนได้รับการยอมรับจากชุมชน มีโอกาสในการพัฒนาตนเองและวิธีการถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งเป็น “หัวเชื้อ” ในการขยายจำนวนครูคุณภาพสูงให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ

(4) การประเมินผลครูได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม (ที่เน้นเอกสารวิชาการ) โครงการครูสอนดีได้คัดสรรครูจากการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น โดยการใช้ระบบ “ความศรัทธาและความเชื่อใจครู” กลับสู่สังคมและการใช้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นแก่ลูกศิษย์เป็นตัวชี้วัดสำคัญ

(5) จุดเริ่มต้นของกลไกปฏิรูปการเรียนรู้ระดับจังหวัด จากการที่ สสค. จัดประเมินกระบวนการคัดเลือกจนได้ “จังหวัดดีเด่น” จำนวน 10 จังหวัดเพื่อรับรางวัล ประกอบด้วยจังหวัดกำแพงเพชร จันทบุรี ชัยภูมิน่าน เพชรบุรี ภูเก็ต ยะลา ลำพูน สุรินทร์ และอำนาจเจริญ จังหวัดเหล่านี้ได้ทำงานต่อเนื่องในระยะเวลา 18 เดือน จนเป็นที่มาของนวัตกรรมจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภูเก็ตตั้งสภาการศึกษาจังหวัด ชัยภูมิตั้งธรรมนูญจังหวัดด้านการศึกษา เป็นต้น นอกจากจังหวัดเหล่านี้แล้ว หลายจังหวัดได้ดูแลสนับสนุนครูสอนดีด้วยทรัพยากรของจังหวัดเองอย่างต่อเนื่องมาอีกด้วย

(6) ระบบนิเทศเพื่อพัฒนาครูแบบกัลยาณมิตร สำหรับชุดโครงการทุนครูสอนดีจำนวน 529 โครงการนั้น นอกจากการจัดงบประมาณสนับสนุนแล้ว สสค. ยังจัดให้มีการช่วยพัฒนาโครงการและติดตามสนับสนุนจนจบโครงการ เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมของการนิเทศสนับสนุน ดังนี้

- สร้างแนวคิดการสรรหากลุ่มบุคคลที่เหมาะสมในคณะที่ติดตามและสนับสนุนโครงการ จากผู้ที่เข้าใจธรรมชาติความต้องการของครู และความไม่เอื้ออำนวยบางประการในระบบการศึกษา การได้ทีมติดตามที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัวในการทำงาน และไม่เป็นการให้ครูทุนครูสอนดีในการดำเนินโครงการ
- สร้างนวัตกรรมการติดตามและประเมินผลงานทุนครูสอนดี อาทิ สมุดพกออนไลน์ การสร้างความเข้าใจให้คณะติดตาม ทำให้ครูผู้รับทุนครูสอนดีและทีมติดตามเห็นเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละครั้งได้ชัดเจน
- พลิกฟื้นระบบนิเทศครูในพื้นที่ในลักษณะเป็นเพื่อนคู่คิด เป็นพี่น้องคอยให้การแนะนำ ประคับประคอง จนกลายเป็นการนิเทศเพื่อพัฒนาและเสริมกำลังใจให้ครูผู้ได้รับทุนสอนดีสามารถดำเนินโครงการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องตามบริบทการเรียนรู้ของครูและศิษย์ มิใช่มุ่งเน้นการประเมินตามเกณฑ์สร้างให้เกิดเครือข่ายครูสอนดีในสังคมออนไลน์กว่า 1,000 คน

เกี่ยวกับ สสค.

ความเป็นมา

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ดำเนินงานตามภารกิจที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2553 มีหลักการในการเร่งยกระดับคุณภาพเยาวชนให้สามารถสร้างความรู้ ทักษะการเรียนรู้ มีระบบการจัดการความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งเป็นการสนับสนุนให้การปฏิรูปการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงให้มีการดำเนินงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนไปพลางก่อนที่จะมีการตรากฎหมายการจัดตั้งหน่วยบริหารจัดการในลักษณะกองทุน อันจะทำให้เกิดความยืดหยุ่นคล่องตัว สามารถสนับสนุนการสร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้รวมทั้งสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้าไปด้วยประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

โครงสร้างการบริหารงาน

(1) ระดับนโยบาย - คณะกรรมการ สสค. หรือ คณะกรรมการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน เป็นคณะกรรมการระดับชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553 มีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา โดยส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยให้มีจิตสำนึกของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อให้เยาวชนไทยมีคุณภาพสูงขึ้น มีสุขภาวะที่ดีขึ้น คณะกรรมการ สสค.มีองค์ประกอบ ดังนี้

- นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง
- ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปัจจุบัน คือ นายกฤษณพงศ์ กีรติกร
- กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง ปัจจุบันประกอบด้วย 1) ศ.สมพงษ์ จิตระดับ 2) นายประทีป ทิมสกุล 3) นางสาวรณิ คำมัน 4) รศ.ณรงค์ ใจหาญ 5) นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ 6) ศ.ประทีป วาทีสาธกิจ 7) นางสาววลัยรัตน์ ศรีอรุณ 8) นายอิสระ ว่องกุศลกิจ
- กรรมการและเลขานุการ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง (ปัจจุบัน คือ นายสุกกร บัวสาย)

(2) **ระดับบริหารจัดการ - สำนักงาน สสค.** คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สำนักงาน สสค.) เป็นหน่วยงานภายในกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยคณะกรรมการ สสค. ได้ทำความตกลงกับ สสส. เพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุนบุคลากรและสถานที่ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ สสค. ทั้งนี้ สสส. ยังได้จัดตั้งสำนักงาน สสค. ขึ้นตามระเบียบกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553

งบประมาณโดยคณะรัฐมนตรี

นับแต่เริ่มดำเนินงานจนถึงปัจจุบันคณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานแก่ สสค. โดยจัดสรรจากเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (SAL) รวม 1,135 ล้านบาท ดังนี้

(1) **ครั้งที่ 1 จำนวน 425 ล้านบาท** (8 กุมภาพันธ์ 2554) สำหรับดำเนินการตามแผนในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งเน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคีการรณรงค์สร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนายุทธศาสตร์และวิชาการ

(2) **ครั้งที่ 2 จำนวน 710 ล้านบาท** (3 พฤษภาคม 2554) สำหรับดำเนินการโครงการหลัก 3 โครงการ ได้แก่ โครงการครูสอนดี โครงการดูแลเด็กเยาวชนด้อยโอกาส (เฉพาะจังหวัดน่าน) และโครงการพัฒนาทักษะอาชีพกลุ่มประชาชน (ผู้ใหญ่) ด้อยโอกาส (เฉพาะจังหวัดน่าน) ระยะเวลา 4 ปี

หลังจากได้รับการอนุมัติงบประมาณครั้งที่ 2 ดังกล่าว เพื่อความเหมาะสม คณะกรรมการ สสค. ได้มีมติเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2554 ให้ปรับแผนดำเนินงานตามงบประมาณที่ ครม. อนุมัติครั้งที่ 1 ให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ ครม. ได้อนุมัติครั้งที่ 2 สสค. จึงได้ปรับแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการเป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปี

ทั้งนี้ ครม. ได้จัดสรรงบประมาณดังกล่าวให้ สสค. โดยผ่าน สสส. ในลักษณะเป็นเงินให้ยืมแก่ สสค. ซึ่งต้องชดเชยคืนให้แก่กระทรวงการคลังในโอกาสแรกเมื่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายและมีรายได้เกิดขึ้น

ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน

- **ยุทธศาสตร์** ระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม เพื่อสนับสนุนการปฏิรูประบบการเรียนรู้ของประเทศ โดยมีเป้าหมายในการ “ปิดช่องว่าง – เปิดทางเรียนรู้ – ส่งเสริมช่วยเหลือและกลไกใหม่ – วิจัยรองรับการปฏิรูปโครงสร้าง” ดังนี้

(1) **ปิดช่องว่าง** หมายถึง การลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา เพื่อมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เป็นธรรม โดยมุ่งเน้นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในสังคมที่มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 43 ของเด็กและเยาวชน อายุ 6-17 ปี

(2) **เปิดทางการเรียนรู้** หมายถึง การส่งเสริมนวัตกรรมหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นหัวใจของคุณภาพการศึกษา

(3) **สู่เครือข่ายและกลไกใหม่** หมายถึง การร่วมงานกับจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ทั่วประเทศ ผ่านโครงการและกิจกรรมซึ่งมีการร่วมคิดร่วมปฏิบัติการด้วยกัน

(4) **วิจัยรองรับการปฏิรูปโครงสร้าง** หมายถึง การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้สนับสนุนการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษาของไทย

- **แนวทางการดำเนินงาน สสค.** ทำงานในรูปโครงการผ่านภาคร่วมปฏิรูป 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) **สถานศึกษา** ทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกสังกัด หากแต่ให้ความสำคัญกับสถานศึกษาที่มีเด็กเยาวชนด้อยโอกาสอยู่เป็นจำนวนมาก

(2) **จังหวัดและองค์กรท้องถิ่น** โดยมีเป้าหมายการปฏิรูปโดยพื้นที่เป็นตัวตั้ง

(3) **ภาควิชาการ** ผ่านโครงการวิจัยเชิงระบบ โดยเฉพาะการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษา (Education Economics & Financing)

การติดตามและประเมินผล

สสค. ได้จัดให้มีกลไกในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในระดับโครงการและระดับนโยบาย ดังนี้

(1) **ระดับโครงการ** สสค. ให้ความสำคัญกับการติดตามสนับสนุนโครงการทั้งหมดให้ประสบความสำเร็จ จึงได้จัดให้มีทีมผู้ทรงคุณวุฒิติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในชุดโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นกลไกในการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และป้องกันความเสี่ยงที่จะกระทบต่อการดำเนินงาน ตลอดจนการสนับสนุน พัฒนาศักยภาพ และจัดการความรู้เพื่อให้ผู้ดำเนินโครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) **ระดับนโยบาย** สสค. ได้จัดให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในการรับทราบผลการดำเนินงาน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและทิศทางการดำเนินงานที่สำคัญในระดับนโยบาย ดังนี้

- **คณะกรรมการ สสค.** ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง

- **คณะอนุกรรมการกำกับทิศทางและนโยบาย** ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ซึ่งมีนางสุวรรณี คำมั่น (อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) เป็นประธานกรรมการ โดยจัดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน

- **คณะกรรมการกำกับทิศทางเพื่อขับเคลื่อนโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้** ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ซึ่งมี นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ เป็นประธานกรรมการ โดยจัดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน

กรอบการดำเนินงาน
แผนงานพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพื่อรองรับการพัฒนา
เศรษฐกิจฐานรากในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 จังหวัด
สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

1.ความเป็นมา

สืบเนื่องจากรัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อวางรากฐานการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ รวมทั้งมีนโยบายการขับเคลื่อนประเทศตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คณะกรรมการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (คกก. สสค.) จึงได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 3/2558 เมื่อวันที่ 11 พ.ย. 2558 ให้ความเห็นชอบแผนงานพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 จังหวัดเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานเพื่อให้ความร่วมมือในการประกอบอาชีพเพื่อรองรับเศรษฐกิจฐานรากในบริบทของพื้นที่จังหวัดที่รัฐบาลประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าว โดยอาศัยประสบการณ์การสนับสนุนจังหวัดให้ริเริ่มปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพจากการดำเนินงานระยะต้นของคกก. สสค. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารโลกในพื้นที่ 15 จังหวัดครอบคลุมประชากรวัยแรงงานจำนวนมากกว่า 10,000 คน ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละ 100-200 บาทต่อคนระหว่างปีพ.ศ. 2555-2558

2.เป้าหมายการทำงานของแผนงาน

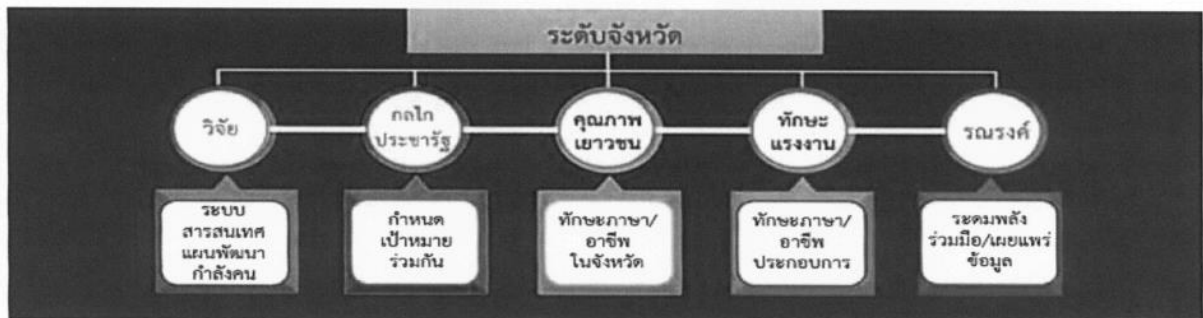
1. พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพและสุขภาวะของประชากรวัยเรียน (กลุ่มอายุ 15-21 ปี) จำนวน 20,000 คน เน้นกลุ่มกิจการเป้าหมายในตลาดแรงงานของจังหวัดเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละจังหวัด
2. พัฒนาทักษะอาชีพเพื่อลดช่องว่างรายได้และสร้างเสริมสุขภาวะของประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ยากจนจำนวน 30,000 คน โดยลดช่องว่างรายได้ต่อหัวเทียบกับรายได้เฉลี่ยร้อยละ 50 ภายในเวลา 3 ปี

3.กรอบแนวทางการดำเนินงาน

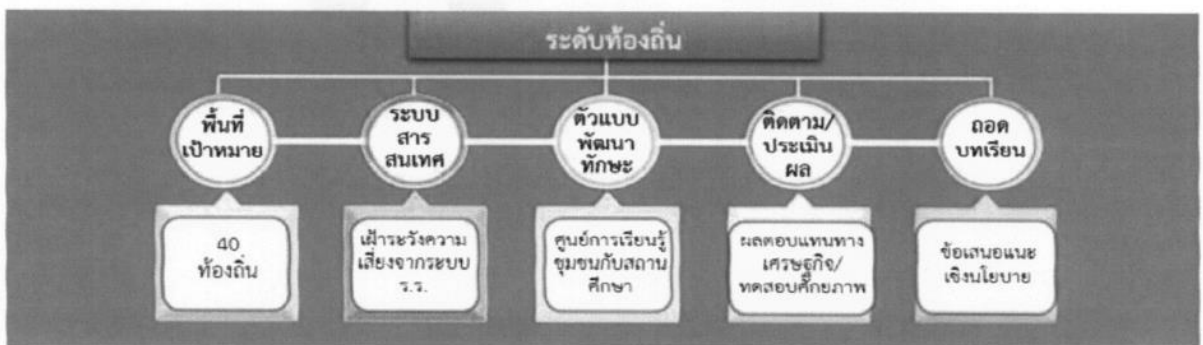
การดำเนินงานของแผนงานมีลักษณะเป็นการปฏิบัติการในพื้นที่ 4 จังหวัด (ตราด ตาก สระแก้ว และหนองคาย) ควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยซึ่งดำเนินการใน 2 ระดับ คือ 1) **ระดับจังหวัด** สนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัดและกลไกจังหวัดให้เกิดบูรณาการยุทธศาสตร์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับจังหวัดรองรับเศรษฐกิจฐานรากและการดำเนินงาน 2) **ระดับท้องถิ่น (ตำบล)** เจาะกลุ่มประชากรด้อยฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนและแรงงานรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนท้องถิ่นดังแสดงในภาพที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

กรอบการดำเนินงานนี้ไม่ซ้ำซ้อนกับภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ เนื่องจาก การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการเน้นให้การศึกษาพื้นฐานเป็นการทั่วไปแก่กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน วัยเรียน ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวง ในขณะที่หน่วยงานด้านเศรษฐกิจเน้นฝึกฝีมือกลุ่มเป้าหมายผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานอยู่แล้ว สำหรับการดำเนินงานของ สสค.จะมุ่งพัฒนาต้นแบบการจัดการที่เน้นกลุ่มเป้าหมายเยาวชนนอกระบบการศึกษาและกำลังแรงงานนอกตลาดแรงงานในพื้นที่ยากจนเพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาทักษะอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ภาพที่ 1 แนวทางการดำเนินงานระดับจังหวัด

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานระดับท้องถิ่น (ตำบล)

4.ระยะเวลาดำเนินงาน

3 ปี นับตั้งแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (พ.ศ. 2559-2561)

5.กรอบงบประมาณ

งบประมาณ 3 ปี รวม 385 ล้านบาทเพื่อสนับสนุนการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50,000 คน คิดเป็นงบประมาณต่อหัว (Unit Cost) โดยเฉลี่ย 2,500 บาทต่อคนต่อปี โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- งบประมาณสำหรับการดำเนินงานระดับจังหวัด 129 ล้านบาท
- งบประมาณสำหรับการดำเนินงานระดับท้องถิ่น 161 ล้านบาท
- ค่าใช้จ่ายสำหรับการบริหารจัดการส่วนสำนักงานรวมงานฝ่ายเลขานุการของคกก. สสค. 95 ล้านบาท

6. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

